

Zuid-Amerika: het bijna vergeten continent

Dit jaar informeert Peter Knippels in de serie De Wereldbol de lezer over allerlei bolgewassen, over hun herkomst, en over hun toepassingsmogelijkheden. In de zesde aflevering komt Zuid-Amerika aan bod. Een interessant, maar bijna vergeten continent.

Tekst en foto's: Peter Knippels

Vertel een bollenteler of -handelaar dat Zuid-Amerika een interessant continent voor bloembollen is. Hij zal dit zeker beamen: kijk maar naar de lelieteelt in Chili en de amaryllis- en gladiolenteelt in Brazilië. Heren, dat is niet wat ik bedoel en waar ik uw aandacht voor wil vragen. Zuid-Amerika is meer dan lelies, amaryllissen en gladiolen.

In de tropische regenwouden van Brazilië groeien Hippeastrumsoorten, meer naar het westen in de bergachtige gebieden van de buurlanden Peru en Bolivia groeien Eucharis en Caliphurria. De kenmerken van deze drie vertegenwoordigers van de familie der Amaryllidaceae die ten noorden van de evenaar groeien, zijn dat ze veelal warmteminnend en groenblijvend zijn. Veelal. Er zijn enkele Hippeastrum soorten die zich goed lenen voor het buiten kweken in Nederland, wat wil zeggen naar buiten of buiten planten vanaf april en naar binnen of oprooien eind oktober. Een mooi voorbeeld is Hippeastrum aulicum. Deze komt oorspronkelijk voor in het zuiden van Brazilië en Paraguay. Meest opvallend zijn de bol en de bloemen. In vergelijking met andere soorten vormt H. aulicum compacte, 'harde' bollen die kleiner zijn. De bloemdekbladeren raken of overlappen elkaar niet, waardoor de bloem stervormig oogt. Aan de basis zijn de bloembladen min of meer vergroeid en vormen ze een bloembuis. De bloemkleur varieert van oranje tot donkerrood met soms een groene streep op de bloembladen. Een aanrader.

MINI EUCHARIS

Ik wil op deze plek een lans breken voor Caliphurria korsakoffii. In mijn ogen zou deze 'mini Eucharis', waar hij ook aan verwant is, een aanwinst zijn: niet voor de bollenteler, maar voor de potplantenteler. Caliphurria omvat vier soorten: C. korsakoffii, C. hartwegiana, C. subdentata and C. tenera. Uitgezonderd C. korsakoffii dat zijn habitat heeft in noord Peru, komen de andere drie voor in de bergwou-

Caliphurria korsakoffii

den in Colombia. Volgens de IUCN Red List of Threatened Plants wordt C. tenera beschouwd als uitgestorven, C. hartwegiana en C. subdentata zijn geklasseerd als bedreigde soorten en C. korsakoffii als een zeldzaam soort. Geen van de vier soorten zijn wijd verspreid in cultuur. Ik heb alleen ervaring met het kweken van Caliphurria korsakoffii. Niet moeilijk te kweken als aan drie zaken wordt voldaan: warmte, voldoende vocht en een licht beschaduwde plek. Vermeeerdering kan via zijbollen (klisters) en zaad. Alan Meerow schreef in een artikel uit 1989 dat C. korsakoffii steriel was en geen zaden vormde. Ik geloofde dit, totdat ik zaden kreeg uit één van de bloemen die ik had bestoven. De zaden kiemden en groeiden er plantjes uit. Mijn planten zijn dus zelffertil. Een aantal jaren geleden ontmoette ik Alan Meerow en vertelde hem mijn ervaringen. Hij was niet verast. Zijn vermoeden was dat zijn steriele planten van één groeiplaats kwamen en mijn fertiele planten van een andere plek kwamen.

HET FENOMEEN CHILI

Chili is voor bollenfreaks een fenomeen, met centraal Chili als het meest interessante gebied. In dit gebied komen verschillende klimaten voor: van alpine tot mediteraan. Opvallend is het grote aantal vertegenwoordigers uit

Zephyranthes minima

de familie der Amaryllidaceae dat hier voorkomt, zoals: Phycella, Placea, Rhodophiala, Stenomesson en Urceolina. Daarnaast groeien hier soorten uit de geslachten Alstroemeria, Leucocoryne, Tecophilaea en Oxalis. Gelet op de groeiplaats zullen niet alle planten zich lenen om buiten in Nederland te telen. En dan nog de vraag: telen als bolgewas of opkweken tot complete plant? Van enkele geslachten kweek ik enkele soorten, met name van de Amaryllidaceae. Niet omdat ze zo moeilijk zijn te kweken, maar het is moeilijk om aan zaad of plantmateriaal te komen. Het wordt beperkt aangeboden. In het algemeen moet je de Amaryllidaceae in de winter droog houden, niet te koud (minimaal 5°C), en in de pot laten zitten en in de zomermaanden zorgen voor een warme plek.

We zijn er nog niet! Er groeit in Zuid-Amerika nog veel meer moois: Chlidanthus, Eucharis, Eucrosia, Eustephia, Griffinia, Habranthus, Hieronymiella, Ipheion, Nothoscordum, Pamianthe, Paramongaia, Phaedranassa, Pyrolirion, Tristagma, Worsleya, Zephyranthes. Er is nog genoeg moois te ontdekken in de Zuid-Amerikaanse bollenwereld.

Literatuur en tips voor verder lezen:

Hoffmann, A.J., 1989. Flora Silvestre de Chile zona central. Santiago (Chili).

Howard, T.M., 2001. Bulbs for warm climates. Austin, Texas (USA).

Knippels, P.J.M., 1999. Kweken van bollen in kamer of kas. Rotterdam.

Meerow, A.W. 1989. A monograph of the Amazon lilies, Eucharis and Caliphurria (Amaryllidaceae). Ann. Missouri Bot. Gard. 76:136-220.